

بسم الله الرحمن الرحيم

اعتقاد به منجی در سایر ادیان الهی

فاطمه زهرا فقیه

نام استاد: گلچهره نوری حقانی

مدرسه ی علمیه ی حضرت زینب کبری سلام الله علیها بوشهر

آبان ۱۴۰۳

چکیده

در میان علوم اسلامی، علم کلامی است که از مسائل اعتقادی مسلمانان بحث می کند و از جایگاه ویژه ای برخوردار است. به طوری که امروزه پاسخ بسیاری از شبهات در مورد دین اسلام و مذهب شیعه به عهده ی علمای علم کلام و آشنایان با عقاید اسلامی گذاشته می شود.

در میان مباحث اعتقادی، مباحث مهدویت که در مورد حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است نیز جایگاه ویژه ای دارد.

از مسائل مهمی که در مهدویت مطرح می شود، اثبات اصل وجود منجی در آخر الزمان است که به روش های مختلفی مطرح می شود. و از جمله مسائلی که می تواند از انکار منکرین در مورد اصل وجود منجی و موعود جهانی در آخر الزمان را کم کند، بحث در مورد «وجود منجی در اعتقادات سایر ادیان الهی» است.

در این مقاله که به شیوه ی تحلیلی-انتقادی نوشته شده است با بررسی دقیق کتاب های مقدس یهودیت و مسیحیت به این نتیجه می رسیم که در اعتقادات این ادیان نیز وجود منجی در آخر الزمان یک امر ثابت شده است و اعتقاد به وجود منجی منحصر در اعتقادات مسلمانان و شیعیان نیست.

کلید واژه: منجی، آخر الزمان، یهودیت، تورات، مسیحیت، انجیل

مقدمه

یکی از موارد مورد بحث نزد علاقه مندان به علم کلام و مباحث مهدویت که از مهم ترین سر فصل های مهدویت است و تاثیر بسزایی در اثبات محکم بودن اندیشه ی شیعیان در مورد امام دوازدهم دارد، بحث اثبات اصل وجود منجی در آخرالزمان است.

با بررسی کتاب های مقدس یهودیت و مسیحیت به روشنی در می یابیم که در این کتب اشارات زیادی به وجود منجی در آخرالزمان و پیروزی نهایی حق بر باطل شده است. بنابراین اعتقاد به وجود منجی اصلاً منحصر در اندیشه ی شیعیان نیست که شبهه ی باطل بودن آن در ذهن ها ایجاد شود. بلکه این اعتقاد یک اندیشه ی ریشه دار در میان همه ی ادیان آسمانی است؛ به طوری که در تاریخ ملت های یهودی و مسیحی نیز افراد متعددی دیده شده اند که به دروغ ادعای منجی گری داشته است و در واقع از این اعتقاد اهل ادیان سوء استفاده کرده اند.

این مقاله که به صورت کتابخانه ای و جهت استفاده ی عموم محققین در عرصه ی علم کلام و مهدویت نوشته شده است به بررسی وجود اعتقاد سایر ادیان الهی به منجی می پردازد و شامل سر فصل های زیر است؛

۱. اعتقاد به وجود منجی در آیین یهودیت

۲. اعتقاد به وجود منجی در آیین مسیحیت

فوتوریسم؛ اعتقاد به وجود منجی در ادیان الهی

با بررسی کتب و آثار مختلف محققین به روشنی در می یابیم که اعتقاد به منجی و موعود علاوه بر دین اسلام، در سایر ادیان الهی نیز وجود دارد. یکی از نویسندگان از این باور با عنوان «فوتوریسم» یاد کرده، می نویسد: «فوتوریسم؛ یعنی، اعتقاد به دوره آخر الزمان و انتظار ظهور و منجی غیبی و مصلح جهانی بزرگ، از جمله مسائلی است که در اصول عقاید ما، جای مهمی را اشغال کرده است. فوتوریسم عقیده ای است که در کیش های آسمانی زواستریم (مذهب زرتشت) و جودائیسیم (مذهب یهود) و سه مذهب عمده مسیحیت (کاتولیک، پروتستان، ارتودکس) و به طور کلی در میان مدعیان نبوت، به مشابه یک اصل مسلم قبول شده و همگی به اتفاق، بشارت ظهور همچنین مصلحی را داده اند».^۱

اعتقاد به منجی در کتب مقدس یهود

در کتاب های دینی یهودیان و سفرهای تورات همواره به وجود موعودی اشاره شده است. طبق کتب مقدس یهودیان، در دوره های اولیه ی تاریخ یهود و تا قبل از حکومت حضرت داوود، خدا (یهوه) منجی یهودیان است؛ ولی پس از به قدرت رسیدن حضرت داوود و تأیید او توسط خدا، منجی در شکل «ماشیح» بوجود می آید. «ماشیح» واژه ای عبری به معنای مسیح (مسح شده با روغن) است. از آن جا که کلمه ی مسیح به حضرت عیسی اختصاص یافته است، دانشمندان برای اشاره به موعود یهود از کلمه ی «مسیحا» یاد می کنند.

۱- سلیمیان، خدامراد، درسنامه ی مهدویت، ج ۱، صص ۲۱-۲۲.

پس از پادشاهی داوود، پادشاهی متحد یهودیان به اختلاف گرایید و بنی اسرائیل شوکت و عظمت خود را از دست دادند. از آن زمان، یهودیان همواره در انتظار یک رهبر الهی بودند که طبق آموزه های دانیال نبی، اقتدار و شکوه را به یهودیان برگرداند.

البته با توجه به اینکه یهودیان به حضرت عیسی ایمان نیاوردند؛ طبیعتاً در آثار آنها چهره موعود شباهت هایی به سه نفر دارد؛ حضرت عیسی، حضرت محمد و حضرت مهدی (علیهم السلام).^۱ که در ادامه به بررسی ویژگی های منجی در کتب مقدس یهود می پردازیم.

ادعای منجی گری در میان ملل یهودیان

انتظار منجی در میان یهودیان آن چنان با سابقه و ریشه دار بوده است، که صدها نفر از میان یهودیان ادعای مسیحا بودن داشته اند. بنابراین حتی بدون بررسی آثار مقدس یهودیان، حتی با مطالعه ی تاریخ یهودیان نیز می توان دریافت که یهودیان همواره به ظهور یک منجی معتقد بوده اند.

برای مثال چند قرن پس از میلاد، یک دلباخته ی پر شور به نام «موسی» به پا خواست و تمام مردم یهودی جزیره «کرت» با او همراه شدند. موسی قصد داشت مردم را از دریای مدیترانه عبور داده و به فلسطین برساند. مردم نیز تمام اموال خود را به او تقدیم کردند و به دنبال او راه افتاد. ولی در نهایت در دریا غرق شدند.

۱- درسنامه، ج ۱، صص ۲۳-۲۵ و بالادستیان، محمد امین و حائری پور، محمد مهدی و یوسفیان، مهدی، نگین آفرینش، ج ۲، صص ۵۱-۵۳.

مدعیان منجی گری در آیین مسیحیت

همانطور که در میان یهودیان افرادی خود را منجی و موعود معرفی کردند و مردم را به سمت خود فرا خواندند، در دین مسیحیت نیز افرادی بودند که خود را مسیح و منجی مسیحیان معرفی کردند. لذا در مورد آیین مسیحیت نیز می توان گفت که یکی از نشانه های وجود منجی در تفکرات و اعتقادات مسیحیان، همین وجود مدعیان منجی گری در طول تاریخ مسیحیت است.

نویسنده ی کتاب قاموس مقدس در مورد تعداد مدعیان دروغین مسیح می نویسد: « بیست و چهار نفر از مسیحیان خود را به عنوان موعود بنی اسرائیل معرفی کرده اند که معروف ترین آن ها «برکوبه» نام دارد. همچنین شخصی به نام «مردخای» آخرین مورد از مسیح دروغین است.

نویسنده ی کتاب دیباچه ای بر رهبری با انتقاد بر نویسنده ی کتاب قاموس مقدس، تعداد مدعیان دروغین را به مراتب بیشتر می داند.^۱

بررسی رابطه ی منجی در یهودیت و مسیحیت

با توجه به این که دین مسیحیت در ادامه ی دین یهودیت شکل گرفت، و حضرت عیسی در زمان ضعف و سرکوب یهودیان در میان آن ها ظهور کرد تا آن ها را نجات دهد پس می توان گفت اندیشه ی منجی در

۱- ظهور حضرت مهدی از دیدگاه اسلام و مذاهب و ملل حان، صص ۴۱-۴۲.

مسیحیت ترکیبی از دو مفهوم است؛ موعودی از بنی اسرائیل که همان ماشیح بوده که ظهور کرد و رفت، و موعودی مسیحی که همان عیسی علیه السلام است که به آسمان ها عروج کرده و بار دیگر باز خواهد گشت. طبق باور مسیحیان به صورت ناگهانی ظهور خواهد کرد و با پیروزی و فتح خواهد آمد و انتظار دیرین یهودیان را نیز برقرار می سازد؛ اگرچه اعتقاد یهودیان در نامگذاری و شخصیت این منجی متفاوت با مسیحیان است. بنابراین در اعتقاد مسیحیان تولد ابتدایی حضرت عیسی و به صلیب کشیده شدن او مصداق همان ماشیح یهود است و ظهور دوباره ی ایشان مصداق منجی مسیحیان.^۱

نویسنده ی آمریکایی کتاب قاموس مقدس می نویسد: عبرانیان منتظر مسیح بودند تا وقتی که یحیی تعمید دهنده آمد و آن ها را به نزدیکی ظهور مسیح بشارت داد؛ ولی یهودیان به اشتباه خیال کردند که مسیح آن ها را از دست ظالمان رهایی خواهد داد؛ لذا دعوت عیسی مسیح را نپذیرفتند و حتی با او دشمنی کرده و به اعدام محکوم کردند و همچنان در انتظار منجی ماندند.

ولی مسیحیان حضرت عیسی را همان مسیح و منجی یهودیان می دانستند و در انتظار بازگشتش منتظر ماندند.

۲

اسامی منجی در کتب مذهبی ادیان

۱- نگین آفرینش، ج ۲، صص ۶۶-۶۷.

۲- هاشمی شهیدی، اسدالله، ظهور حضرت مهدی از دیدگاه اسلام و مذاهب و ملل جهان، صص ۴۰ و ۴۱.

۱. «صاحب» در صحف ابراهیم
۲. «قائم» در زبور سیزدهم
۳. «قیدمو» در تورات به لغت ترکوم
۴. «ماشیح» در تورات عبرانی
۵. «مهمید آخر» در انجیل
۶. «پسر انسان» در عهد جدید
۷. «فیروز» در کتاب اشعیای نبی^۱

۱- همان ، صص ۴۶-۴۷ .

نتیجه گیری

نتایج بدست آمده از این پژوهش بهش شرح زیر می باشد.

۱. در کتب مقدس یهودیان اشارات متعددی به وجود منجی و موعود در آخرالزمان شده است؛ مانند

کتاب دانیال پیامبر، کتاب حگی، زبور داوود و

۲. در طول تاریخ، در میان ملل یهودیان افراد زیادی بوده اند که ادعای منجی گری داشته اند و این اتفاق

دلیل واضحی بر اعتقاد یهودیان بر وجود منجی است.

۳. یهودیان امروزی نیز تلاش زیادی برای آماده کردن بیت المقدس دارند و این نیز نشانه ی اعتقاد آن

ها به وجود منجی در آخرالزمان است.

۴. در میان اناجیل متعدد و کتب مقدس یهودیان نیز اشارات متعددی به وجود منجی در آخرالزمان شده

است.

۵. در میان مسیحیان نیز افراد زیادی بوده اند که ادعای منجی گری داشته اند.

۶. یهودیان حضرت عیسی را به عنوان منجی خود نپذیرفتند و منتظر منجی در آخرالزمان مانده اند. ولی

عده ای از پیروان حضرت موسی بعد از ظهور حضرت مسیح، ایشان را به عنوان منجی پذیرفتند و

مسیحی شدند و پس از عروج ایشان، منتظر ظهور دوباره ی ایشان و پیروزی نهایی هستند.

منابع و مأخذ

- قرآن کریم
- الكتاب المقدس (العهد القديم و العهد الجديد)، تك جلدی، بیروت، جامعة الكتب المقدس، ۱۹۶۲م
- ۱. بالادستیان، محمد امین و حائری پور، محمد مهدی و یوسفیان، مهدی، نگین آفرینش، جلد ۲، تهران، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود - مرکز تخصصی مهدویت، چاپ ششم، ۱۳۹۲ هـ.ش.
- ۲. سلیمیان، خدامراد؛ درسنامه ی مهدویت، تهران، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود - مرکز تخصصی مهدویت، چاپ نهم، ۱۳۹۱ هـ.ش.
- ۳. صفایی بوشهری، غلامعلی، وقت ظهور نزدیک است، بوشهر، انتشارات موعود اسلام، چاپ اول، ۱۳۸۳ هـ.ش.
- ۴. هاشمی شهیدی، اسدالله، ظهور حضرت مهدی علیه السلام از دیدگاه اسلام و مذاهب و ملل جهان، قم، مسجد مقدس جمکران، چاپ چهارم، ۱۳۸۷ هـ.ش.